

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТУРИЗМА

НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ ПО ТУРИЗЪМ
МИНИСТЕРСТВО НА ТУРИЗМА

ПРОТОКОЛ

ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ПО ТУРИЗЪМ (НСТ),
проведено на 14.04.2025 г., хотел „София Балкан Палас“, гр. София

Поканени са всички членове и наблюдатели на НСТ.

Присъствали членове на НСТ:

1. **Мирослав Боршош**, министър на туризма и председател на НСТ;
2. **Ирена Георгиева**, заместник-министър на туризма и заместник-председател на НСТ;
3. **Мая Никовска**, директор на дирекция „Туристическа политика“ и секретар на НСТ;
4. **Николай Павлов**, заместник-министър на икономиката и индустрията;
5. **Тони Тодоров**, заместник-министър на вътрешните работи;
6. **Инж. Стоян Тошев**, заместник-министър на земеделието и храните;
7. **Виктор Атанасов**, заместник-министър на околната среда и водите;
8. **Доц. д-р Тодор Чобанов**, заместник-министър на културата;
9. **Александър Йоловски**, заместник-министър на електронното управление;
10. **Радостин Илиев**, заместник министър на отбраната;
11. **Доц. Стоян Андонов**, заместник-министър на младежта и спорта;
12. **Игнат Арсенов**, КЗП;
13. **Д-р Любомир Кулински**, директор на дирекция „Контрол на храните“ при ЦУ на БАБХ;
14. **Георги Воденски**, директор на дирекция „Консулски отношения“ в Министерство на външните работи;
15. **Атанас Колчаков**, държавен експерт в дирекция „Политика на пазара на труда“ в МТСП;
16. **Илия Тасев**, директор на дирекция „Обществено здраве“, МЗ;

17. **Снежана Апостолова**, заместник-кмет на община Варна, Варненски Черноморски туристически район;
18. **Антон Пенев**, директор на ОП „Туризм“, Софийски туристически район;
19. **Радост Иванова**, изпълнителен директор на Тракийски туристически район;
20. **Иван Гайков**, кмет на община Приморско, председател на УС на Бургарски Черноморски туристически район;
21. **Мария Офицерова**, изпълнителен директор, Старопланински туристически район;
22. **Д-р Мартин Захариев**, заместник-председател на УС на Националния борд по туризъм;
23. **Бранимир Миланов**, зам.-председател на УС на БХРА;
24. **Петър Стоянов**, председател на УС на Асоциация на българските туроператори и туристически агенти;
25. **Одисей Спасов**, председател на УС на Българска асоциация на туристическите агенции;
26. **Венцислав Кръстев**, председател на УС на Сдружение „Туризм“;
27. **Павлина Илиева**, председател на УС на СТТА "Обединение Бъдеще за Туризма";
28. **д-р Сийка Кацарова**, председател на УС на Български съюз по балнеология и СПА туризъм;
29. **Георги Дучев**, председател на УС на Българска асоциация на професионалистите в мениджмънта на хотели;
30. **Борис Павлов**, председател на Асоциация на туристически имоти и иновации;
31. **Емил Коларов**, председател на УС на Сдружение на заведенията в България;
32. **Любомир Попйорданов**, председател на УС на „Планини и хора - асоциация на планинските водачи в България“;
33. **Кристиян Райчев**, адвокат в АК-Пловдив, представител на Сдружение за правна помощ на потребителите;
34. **Йовко Йоцев**, главен секретар - Асоциация на българските авиокомпании;
35. **Ивета Тодорова**, „Албена“ АД, представител на морските курорти;
36. **Боран Хаджиев**, кмет на община Чепеларе, представител на НСОРБ;
37. **София Цанкова**, изп. директор на „Пампорово“ АД - представител на планинските курорти;

Присъствали наблюдатели:

1. доц. д-р **Десислава Вараджакова**, представител на Българска академия на науките;
2. **Юлиан Ангелов**, старши експерт в дирекция „Съвет по законодателство“, Министерство на правосъдието.

Гости:

1. **Павлин Петров**, заместник-министър на туризма;
2. **Александра Иванова**, началник на кабинета на министъра на туризма;
3. **д-р Полина Карастоянова**, съветник на министъра на туризма;
4. **Амелия Гешева**, съветник на министъра на туризма;
5. **Ивелина Кючукова**, съветник на министъра на туризма;
6. **Елена Найденова**, парламентарен секретар, Министерство на туризма;
7. **Иван Мотев**, началник на отдел „Национален визов център“, МВНР;
8. **Таня Патрикова**, началник отдел в Главна дирекция „Контрол на пазара“, КЗП;
9. **Проф. Георги Рачев**, зам.-председател на БАТА;
10. **Димитрина Горанова**, заместник-председател на УС на АБТТА;
11. **Цветелина Стамболийска**, МЗХ;
12. **Екатерина Геловска**, изп. директор, АБТТА;
13. **Д-р Пламена Заячка**, ИЕФЕМ, БАН;
14. **Цветина Иванова**, главен секретар на БСБСТ;
15. **Савина Недялкова**, директор на дирекция МДВР, МТ;
16. **Ани Хараламбиева**, директор на дирекция, МР, МТ;
17. **Иван Виделов**, директор на дирекция КИД, МТ;
18. **Албена Вачева**, юрист, МТ;
19. **Габриела Телбизова**, МТ;
20. **Милена Вълкова**, МТ;
21. **Иван Кочев**, МТ;
22. **Петьо Атанасов**, МТ;
23. **Руслан Нургалиев**, МТ;
24. **Рая Дачева**, МТ;
25. **Ралица Колева**, МТ;
26. **Ива Иванова**, експерт „Връзки с обществеността“, НСОРБ;

Отсъстващи членове и наблюдатели:

1. **Юра Йорданова-Витанова** – заместник-министър на регионалното развитие и благоустройството;
2. **Мария Филипова** – председател на Комисия за защита на потребителите;
3. **Румен Спецов** - изпълнителен директор на Национална агенция за приходите;
4. **Проф. д-р Георги Ангелов** – заместник-министър на иновациите и растежа;
5. Заместник-министър на финансите;

6. **Акад. Николай Витанов** – заместник-министър на образованието и науката;
7. **Д-р Костадин Коев** – председател на ОУТР „Родопи“;
8. **Пенчо Милков** - председател на УС на ОУТР на Дунавски туристически район;
9. Представител на УС на ОУТР на Рило-Пирински туристически район;
10. **Галина Стоянова** – председател на УС на ОУТР „Долината на розите“;
11. **Ричард Алибегов** - председател на УС на Сдружение „Българска асоциация на заведенията“;
12. **Мария Инджова** – председател на туристическо сдружение „Алианс на туризма в Югоизточен район“;
13. **Михаил Абаджиев** - председател на УС на Национална асоциация Хотел, Ресторант, Кафетерия – ХоРеКа;
14. Представител на УС на Национална асоциация по СПА и Уелнес туризъм;
15. **Вероника Кънева** - председател на УС на Асоциация на къщите за гости в България – АКГБ;
16. **Радостин Дачев** - председател на УС на туристическо сдружение „Клуб на хотелиера“;
17. **Иво Кабадозов** - председател на УС на Сдружение „Българска асоциация за пещерен и еко туризъм“;
18. **Добри Митрев** – председател на УС на Българска стопанска камара;
19. **Венцислав Венев** – председател на УС на Български туристически съюз;
20. **д-р Илин Димитров**, Секретар по образование, култура и туризъм на държавния глава г-н Румен Радев, Администрация на Президента на Република България;
21. **Михаела Мечкунова-Стамболийска**, заместник-министър на правосъдието;
22. **Ива Петрова** – заместник-министър на енергетиката;

Секретариат на НСТ:

1. **Венелина Червенкова**, началник на отдел „Развитие на отделните видове туризъм“, дирекция „Туристическа политика“;
2. **Десислава Михалкова**, държавен експерт в отдел „Развитие на отделните видове туризъм“, дирекция „Туристическа политика“;
3. **Неделка Фингарова**, главен експерт в отдел „Развитие на отделните видове туризъм“, дирекция „Туристическа политика“.

Заседанието се проведе при следния дневен ред:

1. Откриване на заседанието и представяне на приоритетите в политиката на ръководството на Министерството на туризма – Мирослав Боршош, министър на туризма
2. Представяне на статистически данни за резултатите от изминалата 2024 г.
3. Разни

Поканата, дневния ред и материалите към него са изпратени на всички членове на НСТ по електронна поща от Секретариата на НСТ преди датата на заседанието.

Откриване на заседанието:

Министър Боршош приветства всички присъстващи, обяви кворума и откри заседанието на Националния съвет по туризъм (НСТ).

Министър Боршош представи г-н Танер Али - председател на Комисията по туризъм в Народното събрание, гост на НСТ, в контекста на разбирането, че един от основните стълбове в туризма е съвместната работа на бранша, местната власт, изпълнителната власт и законодателната власт, които трябва да имат изключително добро взаимоотношение помежду си, за да могат да постигнат добри резултати.

Министър Боршош очерта задачите в областта на законодателната власт, като подчерта, че промените в Закона за туризма са крайно належащи, касаят както бранша, така и местната власт, и правомощията на изпълнителната власт. За три месеца от началото на мандата на правителството са събрани и формулирани приоритети в различни посоки. Отчита се един добре подготвен бранш с доста адекватни искания. От друга страна се вижда и ангажирана местна власт, като не може да се каже, че всички кметове са на нивото, което се изисква. Без адекватна местна власт, без грижовни кметове и общински съветници, туризъм в България няма да може да се развива. Общините следва да поемат отговорност за развитието на регионите си включително и да има адекватни регионални политики в областта на рекламата и маркетинга. Много от кметовете поради законодателни пречки, ограничени бюджети, не могат да представят своите дестинации и това е една от задачите на МТ, да създаде добро партньорство между тях и държавата, за да може да се влезе в режим, в който да е ясно къде, какъв туристически продукт се представя в България и как това си взаимодейства с изпълнителната власт.

Министър Боршош обърна внимание, че момента е преломен за всеки сектор, включително и за туризма. Важно е кой каква отговорност поема и какво следва от това. Проблемите могат да бъдат решени с общи усилия и сега е времето да се очертае времевата рамка, в която те трябва да бъдат решени, за да може да се продължи напред.

Министър Боршош даде думата на г-н Танер Али, председател на Комисията по туризъм в Народното събрание.

Г-н Али поздрави присъстващите и изрази надежда, всички да направят максималното туризма да бъде в подем, имайки предвид конкуренцията на европейско, балканско и на световно ниво и заяви, че всичко, което зависи от Комисията по туризъм в Парламента, като законотворчество, са готови да работят заедно с Министерски съвет, с Министъра на туризма. Споделя казаното от Министър Боршош за важността на кметовете на общини и местните структури като общински съвети и браншовите организации, неправителствените организации, които се занимават с туризъм. Като дълги години част от местната власт отчита, че бюрокрацията, която за съжаление все още продължава в държавата и спъва много възможности трябва да бъде преодоляна с общи усилия. Обърна внимание на проведена среща, преди месец - два, относно чуждестранните работници от трети страни и визовите проблеми, липсата на кадри, в т.ч и липсата на училища, и закрити такива, които подготвят кадри за туристическия бранш.

Другият основен проблем освен бюрокрацията, която той вижда и като бивш кмет на община, е децентрализацията, която не се случува. Децентрализацията, която е важна, за да имат кметовете и по-голяма свобода да взимат решения. Г-н Али отбеляза друг основен проблем - електронното управление, за което са изхарчени много европейски и национални средства от бюджета, но все още се работи на хартия. Това са въпроси, които би трябвало да бъдат осъществени с общи усилия, естествено със законопроекти, което ще допринесе за по-доброто развитие на туризма в България.

Министър Боршош благодари на г-н Али и отбеляза, че исканията са на част от бранша от години и повечето от тях наистина са разумни, засега все още не са се превърнали в законодателна инициатива и това е една от целите на това ръководство на министерството. Министърът очерта рамка на законодателните инициативи в няколко направления:

1. Максимална защита на потребителя, като смята, че има напредък в това отношение.
2. Регулиране на услугите в сектора.
3. Темата за националните курорти, която тепърва ще се разглежда в Комисията, където е внесен ЗИД, който е предложен от група депутати.
4. Наредбата за категоризация, която също трябва да бъде разгледана и актуализирана. Важната промяна е регламента за краткосрочните наеми, който е въпрос, особено силно касаещ общините, както и още няколко наредби - за преместваемите обекти, за разполагането на караваните.

Министър Боршош благодари на всичките си колеги от изпълнителната власт, които присъстват на заседанието на НСТ, като отбеляза, че вече са започнали реални действия с тях, особено в областта на планинския туризъм. Един въпрос, по който вече е създадена реално работеща работна група. Надява се скоро да има втора и трета среща по най-големите

проблеми. Започната е работа за планината Витоша и смята, че точно там са ясни проблемите и очаква Планът за управление в съвсем скоро време, който да даде отговори на много въпроси.

Министър Боршош предостави думата на г-жа С.Недялкова за представяне на статистически данни за резултатите от изминалата 2024 г.

Г-жа Недялкова представи анализ на данните, на базата на които са очертани приоритетите на МТ и дейностите за 2025 г., и направи обобщена картина на резултатите от 2024 г. Възстановяването на туризма все още протича, не са достигнати нивата на 2019 г. само в сегмента с входящия туризъм, но затова пък общата картина с около 9 млн. регистрации на туристи през 2024 г. всъщност показва, че има растеж, двигателят на който в момента е вътрешния туризъм. Отбеляза 9 млн. регистрации и около 27 млн. нощувки на туристи. Тенденциите в световен мащаб са за съкращаване на престоя на гостите и за по-чести, но по-кратки пътувания, които трябва също да бъдат отчетени. Възстановяването не протича еднакво навсякъде, но анализът показва, че голяма част са близо до пълно възстановяване на нощувките по области, ако се сравнява с 2019 г., като област Стара Загора бележи значителен ръст благодарение на развитието на СПА туризма. Голяма част от туристите избират по-скъпа почивка във висококатегорийни хотели. Това е обобщена информация за българския и за чуждестранния пазар.

Относно пазарите, които определят развитието на българския туризъм, г-жа Недялкова обърна внимание на фактора „геополитическа ситуация“. Все още има пазари, на които не са възстановени нивата от 2019 г. Пазари като Обединеното кралство и Германия възприемат България като несигурна дестинация заради близостта ѝ с войната в Украйна. Тази ситуация заедно с конфликта в ивицата Газа, както и така несигурните възприятия за България очертават това по-бавно възстановяване. Трябва да се отбележи, че миналата година по време на летния сезон е имало недостатъчно планирани полети, въпреки търсенето от някои от пазарите. Наблюдава се голям ръст в румънския пазар. Следва да се отбележи, като положителен момент от влизането в Шенген, освен увеличаването на възприятието на България като сигурна дестинация, също така, че основните пазари, съседните държави, бележат значителен ръст. Тенденцията се очаква да продължи до края на тази година. За пазар Израел се вижда, че има спад, но тази година започва добре, обещаващо за възстановяването на този пазар. Франция също не може все още да достигне нивата, на които е била през 2019 година. Други пазари бележат ръст - Сърбия е една от тях, също Словакия и Унгария. Вътрешния туризъм е един от основните двигатели на растеж в момента, като се отчита 26 процента ръст през 2024 г. спрямо нивата на 2019 г. МТ е направило представително проучване за това, какво предпочитат българските туристи и данните

показват, че голям процент от анкетираните предпочитат да бъдат сред природата. Наблюдава се нарастване на търсенето за балнео и СПА туризъм, планинския туризъм, градския туризъм, морския туризъм, като се бележи постоянен интерес от страна на българските туристи.

По отношение на чуждестранните туристи се наблюдават различия в избора на вида туризъм. Интерес от страна на туристите от Италия се наблюдава към градски туризъм, особено в столицата. Великобритания и Германия са пазари, които традиционно избират морския туризъм за своя почивка в България. Анализът на тези предпочитания е водещ и в определянето и таргетирането на нашите рекламни послания и изобщо на рекламната ни стратегия. Друго, на което г-жа Недялкова обърна специално внимание е дялът на туризма от Брутния вътрешен продукт, дял на туризма и свързаните с него отрасли. Много често се казва, че дялът на туризма в българската икономика не е достатъчно висок, но в сравнение с останалите държави се вижда, че всъщност имаме добър процент, който има възможност за развитие. Това до голяма степен е свързано и с диверсифицирането на различните сегменти в икономиката ни. Г-жа Недялкова обърна внимание и на анализа, който прави дирекция „Туристическа политика“ в МТ за улесняване визуализацията на туризма чрез инфографиките, които са на сайта на министерството и показват стойностите и развитието в различните сезони, за летния и зимния сезон, анализ, който е изготвен и по пазари, и по възрасти, и по области. Това са интерактивни графики, които по много добър начин представят пазарите, броя на регистрациите, броя на нощувките, приходите в места за настаняване в различните области.

Според **Министър Боршош**, достъпността е един от проблемите, с които се свързва дестинацията ни. От достъпност, през авиолинии, до бързината и адекватността, с които се издават визите - това са двата основни компонента, които предстоят за сериозно решаване. Геополитическата обстановка също влияе. Не на последно място проблем е и краткият сезон и необходимостта от разширяване на крилата му. Работната ръка също се очертава като много сериозен проблем за бранша, съответно издаването на визи и бързината, с която могат да наемат работна ръка от трети страни.

Министър Боршош отчете, че сме поели в правилната посока, въпросът е, с каква скорост се движим и дали трябва да се мерим с резултатите от 2019 г., след което обяви дискусия.

Г-жа Горанова - заместник председател на Асоциация на българските туроператори и туристически агенти взе отношение по представените статистически данни и това, че наваксваме от преди COVID пандемията. Счита, че липсва връзката между представената Стратегия за Национална реклама на предходния Национален съвет по туризъм през м. декември и как на база на вече изнесените статистически данни ще бъдат преведени тези

активности. Отбелязва също, че цифрите за тях са доста притеснителни, защото с българския пазар не може да се компенсира това, което се губи от чужденците ежегодно. В тази връзка зададе въпроса, какви мерки ще бъдат взети на база на изготвения маркетингов план.

Г-жа Горанова маркира също, че за съжаление по време на COVID са били свидетели, как България не е достатъчно гъвкава и не реагира достатъчно бързо в посланията си, а конкурентите са реагирали доста по-добре и препоръча да се мисли в тази насока за действия, които ще могат до някаква степен да противодействат на негативните ефекти, които приближават. Отбеляза, че на среща с министъра на туризма са изложили всички проблеми, които касаят туроператорите.

Министър Боршош допълни, че на базата на този анализ ясно се очертават слабостите в някои от пазарите, особено що касае Германия и в момента там е съсредоточен част от фокуса за маркетинг и реклама на България като дестинация. В същото време се отчита, че на този етап не сме започвали въобще да разработваме задокеански пазари или по-далечни дестинации, които наистина могат да привлекат доста голям поток. Това е невъзможно без директни полети до там. Започнати са разговори в тази посока. Средствата за цялостната рекламна стратегия са много, но с този бюджет и финансовото състояние, в което е Министерство на туризма, със задължения от минали години, като например все още неизплатените суми по Черноморската програма, няма да може МТ да бъде достатъчно адекватно. Финансовите задължения на министерство са от порядъка на около 25% от бюджета му и отиват за покриване на стари задължения. Въпреки това се поддържа адекватен поток от маркетинг и реклама на утвърдените ни пазари.

Министър Боршош обърна внимание, че на специално заседание на Националния съвет по туризъм ще се разгледа изпълнението на рекламната ни стратегия за 2025 г. и ще се вземе решение да се утвърди много по-рано това, което трябва да се случи в следващите три години, а не само за 2026 г., което е обвързано и с бюджетната прогноза.

Г-жа Кацарова, представител на Съюза по балнеология и СПА туризъм презентира накратко проект „Рекреация и спорт“, по който работят в момента. Пожелава на Министъра да продължи с това темпо международната политика, за да се възстановят нивата и да се увеличат с нови контрагенти, нови полети от пазари, които реално са ни близки, като например, пазар Израел, където има много голям потенциал специално за балнеологията.

Г-жа Кацарова обърна внимание на действията за развитие на медицинския туризъм, които започна МТ, съвместно с Асоциацията по физикална и рехабилитационна медицина, Българска болнична асоциация са навременни. Според нея медицинският туризъм е бъдещето и той надгражда всеки един вид туризъм и в София и във Варна, Бургас и на други места в България, където има чудесни болници и клиники.

Българският съюз по балнеология и СПА туризъм работи целево по кампании на пазари, от които могат да се привлечат клиенти, които да ползват здравните си осигуровки, като пазар Германия, пазар Австрия, ще стартира и пазар Румъния, но трябва много средства за информационни кампании.

Г-жа Кацарова пожела на кметовете да подкрепят такива проекти, защото не може само от Министерството да се очаква да се влагат средства за реклама. Добри практики има, но и от кметовете зависи кои специализирани форми на туризъм да подкрепят, за да си удължат сезона. Много големи резерви има и във възстановяването и спортния туризъм. Сподели също, че трябва да се акцентира на превенцията.

Министър Боршош допълни, че се надява раздвижването в международните контакти да даде резултат. Спомена за разговор с Джулия Симпсън- президент и изпълнителен директор на Световния съвет по туризъм, с която са говорили за една много голяма конференция на най-голямата организация на инвеститори и на собственици на туристически бизнес в света, която да се проведе в България, за да се представят възможностите за инвестиции, в областта на медицинския и СПА туризъм.

Министър Боршош посочи, че предстои изготвяне на анализ за състоянието на този сектор. **Доц. д-р Чобанов** се изказа в подкрепа на това, че различните видове туризъм са много често взаимосвързани и се практикуват заедно. Той декларира от името на министър Бачев и целия екип, че културния туризъм е един от основните приоритети на Министерство на културата и ще бъде направено всичко възможно за подобряване на достъпа до обектите, за насърчаване на музейната мрежа по активно да работи с туристическите организации. Надява се заедно да бъдат решавани съществуващите проблеми, които за съжаление в последните няколко години са се задълбочили и са се появили и нови предизвикателства. За Министерство на културата основен приоритет ще бъде подводната археология, която има огромен туристически потенциал, защото повишава атрактивността на Черноморските ни курорти и същевременно това е един много елитен туризъм, който тепърва ще се създава в България. Надява се да бъдат намерени работещи формули, така че действително да бъде разнообразно предлагането и да се намерят атрактивни форми, които да бъдат гордост за туристическа ни индустрия.

Министър Боршош обърна внимание на започналата разработка за изготвяне на карта за достъпност до културни и исторически обекти. Сподели, че е заварена лоша инфраструктура, понякога напълно липсваща и трябва да бъдат заложени в бюджетите на общините целеви средства за това да се изгради тази инфраструктура. Осигуряване на възможност за паркиране също е приоритетно, след това вече може да се говори за голяма стратегия, кои са местата, които са акценти в рекламната ни стратегия. Министър Боршош се обърна към

заместник-министър Чобанов за намиране на решение за достъпа до Боянската църква. След направената работна среща по темата очаква окончателен отговор за адекватна достъпност за всички, които искат да посетят обекта.

Доц. Чобанов информира, че е проведена среща с ръководството на музея „Боянска църква“ и е направен анализ на ситуацията. Обектът е много търсен, много интересен и трябва един почтен мениджърски модел за достъпността. Има ограничения за броя на посетителите. Това, което с бизнеса е набелязано, като най-добро решение, е да се направи модерна резервационна дигитална система и да се търси възможно най-бързия сценарий за осъществяването ѝ, като е убеден, че това ще работи добре. Ще бъде възпроизведено върху всички обекти, които се управляват пряко от Министерството на културата и ще бъде препоръчано и на общинските музеи да въведат подобни за техните обекти. Разпореден е юридически анализ и е почти готово анулирането на всички съществуващи договори по отношение на Боянската църква, защото те действително имат сериозни недостатъци.

Д-р Мартин Захариев със задоволство констатира, че апелът поне два пъти годишно да се провежда НСТ и преди да изтекат 100 дни от мандата на това дълго чакано правителство, министърът е имал смелостта и волята да свика Национален съвет на прага на предстоящия сезон, за което благодари и настоя форматът да бъде дори повече от два пъти годишно, разбира се при конкретен дневен ред, който да произвежда резултати. Той е убеден, че хоризонтът на редовния кабинет ще позволи тази година да има Съвет поне още два пъти, ако не и повече, в зависимост от темпото на работа в министерството. Той постави въпроса с мандатността на решенията. Консултативния орган НСТ не задължава действащия министър за определени действия. Въпреки че гражданското общество и бизнеса са приобщени към взимането на решения. Бизнесът смята, че това не е достатъчно. Необходимо е да се намери механизъм и той очаква да чуе за такъв от министерството, при който едно, две, максимум до три решения на НСТ да бъдат наистина сложени в картата на „екшън“ плана за изпълнение в рамките на министерството, с определена срочност. Независимо от консултативния характер на Съвета, тези решения по някакъв начин оповестени от този най-висш орган пред цялата изпълнителна власт и пред целия бизнес, да станат приоритетни за решаване. Нещо повече, повечето от решенията са в такава обвързана компетентност, защото те минават винаги през законодателна реформа, винаги през публично обсъждане, винаги през съгласуване през ресорните министерства, за да стигнат до Министерски съвет. Но когато се анонсира такова решение, продуцирано от Министерството, ще се получи предварително „да“, и това много ще съкрати и улесни процеса на съгласуване, а ще се създаде и една прозрачност и яснота за представителите на бизнеса. Г-н Захариев използва случая да благодари на г-н Али, че е тук и апелира към него НБТ да бъде поканен поне

веднъж в Комисията по туризъм. Нещо, което е добра практика през изминалите години на блиц контролите и разглеждането на конкретна тема от дневния ред на комисията. Счита че диалоговия режим ще бъде положителен, доколкото е нужно да чуят, какво мислят хората на терен, защото тези закони, които се правят, всъщност ги изпълнява бранша.

Д-р Мартин Захариев обърна внимание на законодателната реформа. Множество са промените в закона, които се готвят от най-различно естество – от статута на Националните курорти до Гаранционния фонд, от промени в режима на категоризация, макар и с подзаконов акт до състоянието на Организациите за управление на туристическите райони, които са практически мъртви, до регистровата реформа, която предстои и до ред други предстоящи реформи. Въпросът е дали не следва да се изготви цялостен систематичен подход, в който да се гледа закона веднъж или това да става с отделни ЗИД -ве на ЗТ, които минават през съответните процедури. Обърна внимание на динамичната ситуация в парламента и очаква виждането на министъра, дали ще се консолидират промените в един ЗИД на ЗТ и ще се разгледат наведнъж или ще се внасят няколко отделни законопроекта.

Д-р Мартин Захариев отбеляза, че за първи път от 5 години са налице два ключови фактора - енергичен, интелигентен, работещ министър и редовно правителство с ясно мнозинство. Тези два фактора дават куража да каже – „Вие сте на ход“. От страна на НБТ са решили да се правят публични конференции, по ключови теми, по които държавата следва да има предвид в сектор Туризъм и всички са добре дошли. Първата такава вече е направена по ключовата управленска политика в момента, а именно приемането на еврото. Целта е заедно с общинските власти и изпълнителната власт да разкажат на хората по места за предимствата на еврото. Да им се обясни как те ще трансформират бизнесите си, как ще си подават годишните данъчни декларации, как ще превалутират, какви са рисковете, какви са защитите които КЗП и другите институции ще дадат за приемането на еврото, така че на 31 декември да бъдем напълно готови, при един положителен ковергентен доклад.

Втората тема е темата за работната ръка от трети страни. Трябва да се излиза от тези конференции с решения. През есента ще се направи конференция на тема свързаността – сухопътна, въздушна, вида на КПП-тата, състоянията на магистралите и пътищата. Г-н Захариев се обърна към г-н Йоловски, защото верификация на МЕУ е абсолютно необходимия индикатор за регистровата реформа на МТ, за онези регистри, които са вменени като задължение да бъдат поддържани в рамките на сайта на министерството, като се започне с ключовия такъв ЕСТИ. Попита до кога системата ще бъде затворена. Той смята, че се пазят тези данни за собствено ползване. МЕУ трябва да окаже съдействие в процеса на реформата, която предстои да бъде направена, за да може регистрите на българския туризъм да започнат да си говорят и върху тях да се градят услуги с добавена стойност. Това е абсолютен

приоритет в рамките на Министерство на туризма. Върху това ще стъпи и цялата публична кампания за маркетинг, защото ще има фундамент, който ще е съвършено по-различен от аналоговата епоха, в която са регистрите на министерството сега. И не на последно място, към края на годината ще се осъществи и едно събитие съвместно, което да говори за „Бранд България“. Именно „Бранд България“ е това, което липсва на Световната карта и не се правят никакви усилия в тази насока. НБТ са депозирали писмо в МС за създаване на дирекция в рамките на обща компетентност, какъвто е МС, с председател - ресорен вицепремиер, за да започне този процес. Под „Бранд България“ следва да се разбира не само туризъм, това е икономика, това са инвестиции, това е инвестиционен хъб на Югоизточна Европа. Редица министерства трябва да са в този хъб, които прокламира България извън Европа в различните икономики и ресори. Най-много отива на министъра на туризма да лидира процеса на „Бранд България“, а зад него да са останалите министерства.

В заключение **д-р Захариев** обърна внимание, че трябва Националната стратегия да се пренапише, трябва да се направи 10 стр., защото сега никой не я чете, не я изпълнява, не я финансира, никой от депутатите не я е прочел. Също така трябва да се преосмисли формата на Националния съвет по туризъм. Трябва да се излиза с решения, които да станат план за работа в следващите месеци.

Министър Боршош поясни по повдигнатите теми, че Консултативния съвет вече е проактивна политика на всяка изпълнителна власт. За законодателната част има два подхода: единия е да се съберат всички предложения и да се разгледат, не по-рано от септември в комисии и след това в зала. От това, което се вижда на този етап и в отношенията и начина по които се действа, ще се започне да се работи по три или четири големи направления. По отношение на ТГФ - 3 години е вършена работа и се надява в рамките на един месец вече да се финализира. Този дебат ще се проведе в комисия, защото има различни мнения, в момента се чака предложението от Комисията за финансов надзор, за да се продължи нататък.

По въпроса за устойчивия туризъм в планините министър Боршош отбеляза, че е сложен и заслужава много по-голям дебат. Когато се говори за контролните функции на министерството, идеята е да се създаде силен, работещ инспекторат, който да контролира и да може да издава наказателни постановления, когато има нарушения на правата на потребителите, когато има нерегламентирана дейност, когато дори общините не си вършат работата, за да поддържат нивото на качеството на туристическите услуги.

Относно ЕСТИ, дигитализацията е ключът в промяната и въобще работата с данните, свързани с туризъм, е изключително важна в тази връзка е подписан рамков меморандум с Мастеркард. Проведени са ползотворни разговори и с Виза, за предоставяне на данни. Относно видимостта на данните от ЕСТИ, в рамките на няколко години ще се изработи

система, в която да може да се виждат в реално време и това е част от концепцията за умен туризъм. Но липсата на средства за дигитализация няма да позволят тази година да се стигне до този етап. Те ще бъдат заложени в следващите бюджети. И последно по въпроса колко пъти трябва да се провежда заседание на НСТ, той обясни, че при всяка важна тема трябва да се провежда НСТ, като възможни теми за заседания са: законодателна перспектива, да се обсъди развитието на подсектори в туризма и кой, какво очаква от него, свързаността също е тема.

Отделна тема за заседание е среща с общините - да кажат къде са им проблемите, освен в липсата на финансиране, къде са проблемите с маркетинговите стратегии, защо не могат да бъдат финансирани, защо не използват модерните методи.

Г-н Али посочи, че бранша винаги е добре дошъл на заседание на Комисия по туризъм в НС, дори няма нужда от покани. Сподели, че тази седмица на Комисия са присъствали седем души гости, които са дошли по собствена инициатива. Помоли след тази среща да има данните на всички, които присъстват и гарантира, че ще имат покани за всяка една комисия от тук насетне.

Министър Боршош даде думата на заместник-министъра на земеделието и храните по темата за планинския туризъм.

Инж. Стоян Тошев очерта посоката, в която се работи. Основно място заема Планът за управление на ПП Витоша. Към момента един от проблемите е изграждането на съоръжения в защитените територии. Проблем има и по отношение на съществуващите линейни обекти. Става въпрос за въжените линии, които се използват на територията на защитените територии и по точно на Витоша. Това, което може да се направи, е реконструкция и ремонт на съществуващите трасета, което означава, че към момента за тези трасета, които са познати, върху тях и под тях може да мине такава обновена инфраструктура. Основния проблем е липсата на сервитут на тези съоръжения, тъй като във времето в което са правени, преди 70 години, не е имало сега действащия закон за сервитут. И тук възникват големите въпроси по отношение на реализиране на тези инвестиционни намерения, които пристигат и в МТ и МЗХ. В продължение на проведени срещи ще изкристализира необходимостта от промяна в нормативната уредба, тъй като инвестициите които са предвидени представляват голям интерес и биха били полезни, както за туризма, така и за всички сектори, които биха били ангажирани. Не трябва да се допуска в никакъв случай защитените територии да бъдат унищожени. Готови са на диалог, за да се развие един качествен туризъм.

Министър Боршош повдигна темата за осигуряване на сигурността по време на сезона и на проведените срещи във Варна и в Бургас. В тази връзка се обърна към г-н Мотев, за да поясни докъде е стигнал въпроса с визите, като напомни, че е създадена голяма работна група, под

председателството на вицепремиера Караджов, за разрешаване проблемите в туристическия бранш.

Заместник-министър Тодоров обясни, че МВР всяка година се стреми да подsigури необходимото спокойствие и нормален обществен ред на всички гости по нашите туристически дестинации. С влизането на БГ в Шенген ще се вземат всички необходими мерки по границите, както с Турция, така и с Гърция. Там естествено влизането е безпроблемно, но така наречените компенсиращи мерки ще бъдат в сила и ще се полагат усилия да осъществяваме необходимия контрол за всички онези, които желаят да посетят БГ. По отношение на дирекция „Миграция“ са направени доста срещи, на които за всички е ясно, че това е един комплексен проблем. В частност дирекция Миграция се старее да си изпълнява задълженията в срок.

Министър Боршош даде думата на МВнР, като преди това сподели, че с министъра на външните работи е направена първата голяма стъпка, за да има допълнителен бюджет за консулските служби, от порядъка на 1,5 млн., което да позволи изпращането на допълнителни служители в консулски служби. Все още голям проблем е, скоростта с която се издават визи и за туристи и за работници, не е намерено решение, но са направени първите крачки.

Г-н Мотев раздели темата за издаването на визи на две части. Съответно визите за дългосрочно пребиваване, което включва и работниците и визите за краткосрочно пребиваване. От една година България е част от Шенген, което означава, че за визите се изпълняват допълнителни изисквания. С 1 400 000 лв., ще се назначат общо 17 души, от които 6 дългосрочно командировани от България и останалите са местни лица, които ще бъдат наети. Ще бъдат подсилени няколко консулски служби, сред които Узбекистан и Индия, защото за толкова стигат средстват, но това няма да е достатъчно. Имат готовност в консулските служби да бъдат командировани служители.

Г-н Коларов акцентира на лошото състояние на инфраструктурата и в тази връзка множеството ремонти, които се предприемат в началото на сезона, което се случва всяка година по един и същи начин, а трябва да се извършват преди активния сезон.

Г-н Коларов се обърна към МТ и Комисията по туризъм за връщане на 9% ДДС ставка на ресторантите, която с оглед спецификата на дейността е жизнено важна.

Министър Боршош отговори, че позицията му е била винаги, че всяка диференцирана ставка, всяко облекчение, в който и да е сектор в туризма е плюс за него и за неговото развитие и че дебатът по темата е в парламента.

Г-н Коларов допълни, че са подготвили няколко предложения, които са били представени на партньорите в Правителството. За голямо съжаление не са им обърнали достатъчно

внимание. С тези предложения са искали да увеличат събираемостта на всички данъци – преки и косвени, но за съжаление не са били чути.

Министърът благодари на г-н Коларов и оцени като разумни предложенията, за които заяви готовност да бъдат разисквани в следващ разговор.

Думата бе дадена на представителя на туроператорите – **г-жа Паулина Илиева**, председател на Обединение „Бъдеще за туризма“. Тя сподели, че като участник в НСТ за пореден път представителите на изходящия туризъм остават с впечатление за изключване на тяхната част от туризма като цяло, но обърна внимание на обстоятелството, че техните клиенти са български граждани, а обслужващите ги фирми също са български и всички те плащат данъците си в България. Така тя обоснова правото им да поставят своите въпроси. Тя изрази надежда в текущата година да приключи работата по Гаранционния фонд. Настоячиво изиска съвместно с КЗП, Икономическа полиция, НАП и др. отговорни органи да се работи за ограничаване на „сивата“ част в изходящия туризъм, която според туроператорите надхвърля половината от дейността и безнаказаността на незаконно участващите в нея отчайва лицензираните фирми, част от които вече са склонни сами да преминат „сивия“ сектор.

Г-жа Илиева призова да се обмисли създаване на туристическа полиция и/или др. мерки за сигурността на туристите. Тя благодари за участието в НСТ на другите министерства, пред които да бъдат набелязани наболелите въпроси. Предвид острата нужда на туроператорите от статистически данни и липсата на достъп до ЕСТИ изложи безизходицата на бранша да получава такива данни и последиците от това, за което даде примери, както и такива за невъзможността работната ръка да се запълва от чужбина поради особеностите в тяхната дейност, въвеждане на електронизация с цел ускоряване издаването на визи от трети страни. Призова присъстващия в залата председател на Комисията по туризъм в Народното събрание да се отстранят несъответствията между Закона за туризма и др. закони – като примера с „туроператор“ и „турагент“ по ЗТ, а в Закона за ДДС вторият не съществува, което пречи за отчитането на турагента.

Министър Боршош благодари на г-жа Илиева и я увери в разбирането на МТ относно важността на изходящия туризъм, на Гаранционния фонд за потребителите и държавата-съответно завършването на работата по него. За ЕСТИ той поясни каква е целта на системата, съобщи за предприетите съвместни действия с НАП по установяване на оборотите и броя действителните туроператори във връзка с изграждането на Гаранционния фонд в т. ч. в качеството му на мощно средство за преодоляване на „сивия“ сектор. За инспектората, т. нар. „Туристическа полиция“ той поясни, че се работи в изменението на ЗТ за разширяване на дейността им и за противодействие на „сивата“ икономика в дигитална среда. По искането за нова стратегия в туризма министърът обясни ползата от съобразен с настоящите условия

План за действие – обвързан по време със средства и отговорности от всички участници – по действащата стратегия, вместо влягане на време за писане на нов стратегически документ.

Министър Боршош даде думата на председателя на Комисията по туризъм в Народното събрание – г-н Али – за отговор на поставените към законодателя въпроси.

Г-н Али разви темата за съвместните усилия в противодействието на „сивата“ икономика в т. ч. чрез дигиталната среда.

Г-н Боршош благодари на г-н Али и със съжаление потвърди, че при създаването на Гаранционния фонд очакванията са, според предварителните данни, „сивата“ част в туризма да се окаже над прогнозното число.

Министър Боршош даде думата на заместник-министъра на електронното управление – г-н Йоловски – за мнение по засегнатите въпроси от страна на МЕУ.

Г-н Йоловски предложи кратък обзор на възможността за получаване на допълнителна добавена стойност чрез дигитализацията. Ключовото място на държавното управление той вижда в 100-процентовото цифровизиране на регистрите, като обърна внимание на новото определение за „регистър“, което в някаква степен може да се различава от понятието, необходимо за сектора, а именно платформа с всички налични данни, които да могат да бъдат анализирани и последващите действия на политиците, на законодателна власт и на самия туристически сектор да се основават на тези данни. Г-н Йоловски препоръча да не се остава само на ниво регистри, а всички сдружения да започнат да споделят свои данни в дигиталната платформа, където те да се обединят с данните, събирани от държавата, което ще създаде условия за разработване на успешна туристическа политика и пълноценен мониторинг, тъй като държавата събира данни въз основа на закон, а често те не са достатъчни за вземане на решения, докато в сектора са налични данни, които не се намират в държавните регистри или в НСИ. Г-н Йоловски съобщи, че много европейски държави създават такива пространства от данни, където държавни и частни участници некомерсиално споделят и обменят данни за взаимна полза при определени правила. Част от данните могат да бъдат платени, други – свободнодостъпни, а някои – да се ползват само в кръга на споделящите в платформата. С последните нормативни изменения от края на 2023 г. МЕУ ще подпомага министерствата за обръщането на подхода в такава посока и ще приканва бизнеса за споделянето на данни в цифров вид. Всички държавни регистри ще бъдат публични – освен ако в закон не е предвидено друго – но те няма да бъдат достатъчни за нуждите на даден отрасъл и МЕУ призовава за съвместна работа на държавата и частния сектор, а като методолог на електронното управление – ще подпомага процеса. Пример е Националната здравна информационна система – там от 5 г. се събират всички здравни данни от всички участници в здравеопазването, които предоставят всички свои данни, и част от анализите вече са

налични след натрупването на достатъчен обем информация. Най-успешен е опитът дотук при събирането на структурирани данни – там, където има номенклатури. По-малко успешна е работата при посочването на данни в свободен текст. В заключение г-н Йоловски призова да се обърне мисленето в посока не само държавата да предоставя данни, но и частния сектор да споделя активно и с помощта на подобни системи, като здравно-информационната, да се постигат правилните решения.

Министър Боршош даде думата на **г-жа Горанова** за въпроси към г-н Йоловски, която попита:

1. Какво да се разбира като подпомагане на министерствата – включва ли се и финансово подпомагане?
2. Как да се разбира призивът за участие в тези платформи – то пожелателно ли ще е или задължително?

На първия въпрос **г-н Йоловски** отговори, че се има предвид подпомагане с данни, а не финансово.

На втория въпрос г-н Йоловски отговори, че се предполага доброволно участие – освен ако в закон не е изискано задължително.

Той пак обърна внимание, че основаните на данни икономики са в пъти по-успешни, а изпълняваният в МЕУ проект е с финансиране от Световната банка и чрез него има достъп до най-добрата експертиза. Не следва да има притеснения от споделянето на данни с държавата. Това са утвърдени световни практики и автомобилната индустрия в Германия е нагледен пример – там никой не казва на другите какви обороти има, а всеки предоставя своите данни на държавата като независимата трета страна, а тя обработва, обобщава, изчислява пазарните дялове на участниците и т. н. От многото известни механизми трябва да се подбере този, който не противоречи на нашата културна нагласа поради обстоятелството, че споделянето на частни данни с обществото не е сред най-силните ни страни.

Министър Боршош предостави думата на г-н Кръстев, от Сдружение „Туризм“.

Г-н Кръстев започна с пожеланието текущата година да стане преходна и другите години да се сравняват не с 2019-та, а с 2025-та – предвид отминалия силен зимен сезон и големия брой ранни записвания. Той попита дали не са възможни по-облекчени правила за екскурзоводите в т. ч. временни удостоверения, тъй като са нужни много голям брой специалисти и с различни езици, а действащият ред изисква много време – недостатъчно при приближаващ летен сезон. Има затруднения с броя на владеещите някои езици като унгарски и полски, а търсенето за тях е голямо.

Министър Боршош потвърди изнесените проблеми, но посочи нуждата от повишено внимание да не се допуснат екскурзоводи с недостатъчна квалификация. Той даде думата на г-н Данев от Българска хотелска организация.

Г-н Данев съобщи, че представлява входящия туризъм и г-н Грошев от Асоциацията на инкьминг-агенциите, който го е упълномощил. Г-н Данев заяви, че повече от половината приходи на страната ни от чужденци идват от входящия туризъм като хотелски услуги, а организацията на г-н Грошев – представлява големите туроператори – водят клиентите за входящ туризъм, поради което тяхната съвместна работа е доста близка. Той благодари за поканата, както и от името на ФРАПОРТ за обещанието на министъра да покани представители на летищата. Г-н Данев се спря на данните за възстановяване на основните пазари след КОВИД-кризата и изрази безпокойство, че само румънският и украинският са в подем. Той очаква добра 2025 г., но не заради по-добра подготовка на нашия бранш, а заради заетостта на конкурентните дестинации. Тревожен, според него, е очакваният спад за украинския пазар след отваряне на небето над Украйна. Той призова за повече внимание към този пазар, изрази резерви към маркетинговата програма за текущата година (с надежда за тяхното участие в по-сериозния поглед към следващата година) и скептицизъм за дългосрочните програми – подкрепя конкретни решения с хоризонт до една година. В заключение той обобщи статистиката за най-добре представилите се пазари в ЕС – не обичайните Германия и Франция, а икономиките със сериозни приходи и ръст въз основа на входящия туризъм като Испания, Португалия, Италия, в някаква степен Гърция и Хърватска.

Министър Боршош даде думата на представителя на „Планини и хора - асоциация на планинските водачи в България“ - **г-н Любомир Попйорданов**, който заяви качеството си на туроператор и представител за планинските водачи, екскурзоводите и приключенския туризъм. Той подкрепи виждането за по-краткосрочни програми, но се противопостави на такива с едногодишен хоризонт. Отново обясни тежкото положение с недостига на екскурзоводи и планински водачи, говорещи съответните езици, като отхвърли предложенията за половинчати кадрови решения за временни екскурзоводски удостоверения в текущата година. Г-н Попйорданов разви темата за контрола и „сивата“ икономика чрез включването на общинските полиции – където ги има – в контрола, като мярката не изисква промени в закон, а може да се осъществи със споразумение между МТ и съответните общини, явяващи се и туристически дестинации. Относно призива на МЕРУ за споделяне на данни той изрази недоверие поради неяснотата за тяхното използване. За бюджета на МТ се обърна към председателя на Комисията по туризъм в Народното събрание – г-н Али – с остра забележка относно неговия крайно недостатъчен размер за осъществяване на очакваните политики, които са единствена надежда за съживяване на обезлюдените селища в страната.

Министър Боршош подкрепи мнението за бюджета, кратко назова причините за неговото ограничаване и изрази готовност за следващата година да се проведат нужните действия от страна на МТ за защита на достоен бюджет. После даде думата на г-н Борис Павлов от Асоциацията за туристически имоти и иновации.

Г-н Павлов благодари на министъра за вниманието му към т. нар. краткосрочни наеми и приемането им като част от туризма. Както и при другите видове туризъм той посочи „сивата“ част на краткосрочното настаняване като основен проблем, неговата многопластовост – незнание, липса на контрол. Над половината апартаменти за краткосрочно отдаване не са вписани в ЕСТИ, а някои от регистрираните не плащат данъци, но е обнадежден от настоящите взаимоотношения с МТ за преодоляване на „сенчестия“ дял в този вид настаняване. За стратегиите той разграничи трите техни съставляващи – дългосрочната визия, средносрочното планиране, краткосрочните цели – и смисъла на всяка от тях, като се спря на важността да не се поставят безсмислени т. е. непостижими/неизмерими цели и даде примери.

Министър Боршош благодари и подчерта важността на работата с Асоциацията за туристически имоти и иновации в светлината на предстоящото въвеждане на европейски регламент за тази дейност и нейното изсветляване при разрастващия се градски туризъм.

Г-н Боршош даде думата на кмета на Чепеларе – г-н Боран Хаджиев.

Г-н Хаджиев увери присъстващите, че всички кметове на общини са в пряка връзка с туристическия бранш, а голяма част от тях имат консултативни съвети и част от средствата се реинвестират в туризма. Той подкрепи бранша по споделените проблеми за инфраструктурата, трудностите с общите устройствени планове за развитието на курортите, преодоляване на определени затруднения с паркирането в националните курорти, планинския туризъм и стопанисването на пистите и посочи необходимостта от законови промени.

Министърът взе отношение по поставените от кмета въпроси в т. ч. за планинския туризъм, като отбеляза нуждата от законодателни промени, но с грижа за природата – тема на предстоящ разговор. Той изложи философията на МТ за значението на местната власт в туризма при изграждане на добре работеща туристическа дестинация, когато са налице локации, представящи добре местните дадености и даде примери от италианския пазар – добра общоимиджова реклама за страната, но Флоренция, Венеция, Рим, Милано развиват собствените си туристически дестинации, създават свързаност. Г-н Боршош изрази мнение, че трябва да се помогне на общините за довеждането на туристите до местата, към които са се насочили. Той потвърди нуждата от по-големи общински бюджети за рекламномаркетингова кампания и съобщи за разработваната обща стратегия на държавата и

общините, като в някои общини е добре целият туристически данък да остава по места за рекламно-маркетингова стратегия, а при общините с повече приходи от туризъм да остава процент, но значителен; на много места да се увеличи цената туристическия данък, както и да се види дали средствата наистина влизат отново в туризма.

В заключение, Министърът определи формата на НСТ като удачен, за да се чуят участниците помежду си.

Министър Боршош благодари на участниците и закри заседанието на Националния съвет по туризъм.